

УДК 58
ББК Е52

Під загальною редакцією к.б.н. О.В. Герасимової

Актуальні проблеми ботаніки та екології. Матеріали міжнародної конференції молодих учених (13-16 серпня 2008 р., м. Кам'янець-Подільський). – Київ, 2008. – 289 с.

За фінансової підтримки НАН України

ISBN 978-966-02-4880-9

- © Інститут ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України, 2008
- © Кам'янець-Подільський національний університет, 2008
- © Національний природний парк "Подільські товтри", 2008

Матеріали до бріофлори штучних деревних ценозів Керченського низькогір'я

ЗАГОРОДНЮК Н.В.

Херсонський державний університет, кафедра ботаніки
вул. 40 років Жовтня, 27, м. Херсон, 73000, Україна
e-mail: netl@ksu.ks.ua

Найбільший штучний лісовий масив Керченського низькогір'я, площею близько 3 000 га, простягнувся між Казантипською затокою та озером Акташське. Насадження переважно мішані, складаються з *Pinus pallasiana*, *Ulmus carpinifolia*, *Acer campestre*, *Fraxinus excelsior*, *Cotinus coggygia*, *Eleagnus angustifolia* та ін. Подібні ділянки межуються з квадратами чистих насаджень *Pinus pallasiana*. В межах цього лісового масиву нами виявлено 18 видів, 4 різновиди та 1 форму мохоподібних відділу *Bryophyta*. 18 видів складають 18,0% видового різноманіття мохів Рівнинного Криму. Вони є представниками 17 родів, 8 родин, 7 порядків класу *Bryopsida*. 12 видів – акрокарпні, 6 видів – плеврокарпні мохоподібні. Панівною в систематичній структурі бріофлори є родина *Pottiaceae*, за видовим (7 видів, 38,8%) та родовим (6 родів, 33,3%) різноманіттям. Друге місце посідає *Brachytheciaceae*: 5 видів (27,7%); 4 роди (23,5%). 6 родин (75,0%) – *Encalyptaceae*, *Funariaceae*, *Ditrichaceae*, *Orthotrichaceae*, *Bryaceae*, *Hypnaceae* – моновидові і монородові. По 2 види нараховують лише роди *Tortula* та *Brachythecium*, 15 родів (88,2%) – моновидові. Кількість однокімнатних і двокімнатних видів – однакова (по 9 видів, 50,0%). 8 видів (44,4%) здатні утворювати спеціалізовані органи вегетативного розмноження: листородні виводкові тільця (*Orthotrichum pumilum*) та ризоїдні геми (*Bryum caespiticium* та майже всі види родини *Pottiaceae*) (Хоркавців, Улична, 1995; Risse, 1987).

Серед життєвих форм бріофітів переважає дернина рихла (8 видів, 44,4%). Дернину щільну і килим плоский утворюють по 3 види (по 16,6%). Також присутні сплетіння рихле (2 види, 11,1%), килим павутинистий (1 вид, 5,6%), подушка мала (1 вид, 5,6%).

Аналіз екологічної структури даної бріофлори показав, що серед геліоморф мохоподібних переважають геліофіти (11 видів, 61,1%), кількість геліосциофітів (4 види, 22,2%) і сциофітів (3 види, 16,7%) майже однакова. Серед гігроморф на перше місце вийшли мезоксерофіти (10 видів, 55,5%). Далі йдуть мезофіти (4 види, 22,2%), ксерофіти (3 види, 16,7%) та мезогідрофіти (1 вид, 5,6%). 3 точки зору притаманних мохам хемоморф, більшість (11 видів, 61,1%) є інцертофілами (Бойко, 1999). Також в насадженнях зростають кальцефіли (4 види, 22,2%), індиференти (2 види, 22,2%) та факультативні галофіти (1 вид, 5,6%). Серед трофоморф приблизно однакова кількість олігомезотрофів (5 видів, 27,8%), мезотрофів (6 видів, 33,3%) та мезоевтрофів (5 видів, 27,8%). 2 види (11,1%) є оліготрофами.

Більшості мохів притаманний біполярний (6 видів, 33,3%) та голарктичний (5 видів, 27,8%) типи ареалів. 4 види (22,2%) є космополітами. 2 види (11,1%) – пашнеморали, 1 вид (5,6%) має європейсько-середземноморський тип поширення. Серед географічних елементів

переважають аридні види (7 видів, 38,39%), меншою є кількість космополітів, бореалів (по 4 види, 22,2%) та неморальних видів (3 види, 16,7%), 1 вид (5,6%) є представником давньосередземноморського географічного елементу (Бойко, 1999; Паргика, 2005).

Означені особливості, притаманні структурі бріофлори дослідженого штучного деревного ценозу, є своєрідним підбором ознак, що характеризують її як досить своєрідну складову флори мохоподібних Рівнинного Криму.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бойко М.Ф. Анализ бріофлоры степной зоны Европы. – Киев: Фитосоцицентр, 1999. – 180 с.
2. Партыка Л.Я. Бриофлора Крыма. – К.: Фитосоцицентр, 2005. – 170 с.
3. Хоркавців Я.Д., Улична К.О. Ризоїдальні бульбочки моху *Barbula unguiculata* // Укр. ботан. журн. – 1995. – 52, № 3. – С. 399-404.
4. Risse, S. Rhizoid gemmae in mosses // Lindbergia. – 1987. – 13, № 3. – P. 111-126.

Использование метода сеточного картирования при инвентаризации бріофлоры (на примере флоры листостебельных мхов Муромского района Владимирской области)

Кокошникова Ю.С.

ННГУ им. Н.И. Лобачевского, биологический факультет, кафедра ботаники
пр. Гагарина, 23, Нижний Новгород, 603022, Россия
e-mail: JukoNN@yandex.ru

В настоящее время не вызывает сомнения актуальность проблемы инвентаризации региональных флор. В региональной флористике обычно используют три основных метода исследования территории: маршрутный, стационарный (включая метод конкретных флор) и маршрутно-стационарный. Однако маршруты не дают достаточно полного представления о том, что встречается или отсутствует в том или ином пункте, а выборочные пробы флоры имеют фрагментарный характер. Для получения статистически достоверной информации на региональном уровне целесообразно планировать флористические работы с использованием метода сеточного картографирования флоры (Юрцев, 1983).

В последнее время этот метод стал широко применяться при исследовании региональных флор сосудистых растений: при изучении флоры Владимирской области (Серегин, 2000), сосудистых водных флор Московской, Рязанской и Тульской областей (Щербаков, Майоров, 2006).

Однако этот метод не столь распространен при исследовании бріофлор.